

Aby měli volbu

Otázka vzniku života přesahuje oblast pouhé vědy

S nadcházejícím školním rokem opět vystává otázka konfliktu obsahu učiva s náboženským citěním žáků. Na jednu stranu sílí hlasy, které volají po větším respektu vnitřního hodnotového přesvědčení věřících. Jiní dál trvají na striktním oddělení vědy od náboženství. Mnozí rodiče jistě potvrdí, že se křesťanské pohledy dostávají do rozporu s informacemi, které nasávají jejich ratolesti v rámci svého povinného vzdělávání. Zejména se jedná o otázky vzniku světa a původu života.

Situaci může velmi názorně ilustrovat „opičí proces“, který se odehrál ve 20. letech minulého století v USA. Tehdejší soudci považovali Darwinovu teorii za společensky nebezpečnou bez ohledu na její vědeckou uznatelnost. Vskutku netrvalo dlouho a princip drsného přírodního výběru „silnější požírá slabšího“ se přenesl z biologie kam neměl, totiž do politiky. Darwin nechtěně připravil myšlenkovou půdu pro vznik rasismu. Evoluční teorie se také stala oporou ateistického světového názoru. Běžným se stalo omlouvání nevěry živočišnými pudy s odkazem na původ člověka z opice. Křesťané však mají většinou jiný názor: Naše víra ve Stvořitele znamená, že Bůh Stvořil nás a každého člověka. Svým stvořením rozumíme, že svým počětím, zrozením a životem jsme z vůle svého Pána, na němž jsme ve všem zcela závislí a jemuž jsme odpovědní.

Co lze podle mého názoru školním učebnicím přírodopisu právem vyčítat, je malá návaznost na společensko-vědní předměty. V určitých momentech je nutné upřednostnit humánní stanoviska před odbornými, např. v otázce: „Kdy se člověk stává člověkem? Při početí nebo až v 24. týdnu těhotenství?“ apod.

Charles Darwin představil pouze hypotézu, o které předpokládal, že se prokáže v budoucnu. Principem vědy je však o svých tvrzeních neustále pochybovat. Jestliže se něco vyhlásí za nezpochybnitelné dogma, asi není něco v pořádku. Přitom se pře o původu života týkají hlavně teoretické biologie a praktickou vědu vůbec neohrožují. Ba spíše bych řekl, že jí prospívají, neboť dialog je vždy prospěšnější, než hájení vědeckých stanovisek mocenskou silou. Je třeba ocenit přístup Velké Británie, která zavedla do osnov kreacionismus

s odůvodněním, že změna má podnítit zájem žáků o vědeckou polemiku.

Vzhledem k tomu, že myšlenka kreacionismu je podobná biblickým zprávám o stvoření světa a nebo z ní přímo vychází, není divu, že je mezi věřícími populární. Osobně na tom nic špatného nevidím. Víra přeci nezávisí na žádné vědecké teorii, tedy ani na kreacionistické či na evoluční. Taková víra by byla velmi vratká. Boží Slovo je Pravda, která se nemusí dokazovat.

Bibličtí kreacionisté vědomě nepostupují vědecky a více než vlastními výzkumy se hájí Božím Slovem. Hledají důkazy, které jejich Pravdu potvrzují a občas se radují i předčasně, zvláště pak v případech odborně komických typu „nálezy škeblí v Himalájích, lidské šlápoty vedle stop dinosaurů, živý strom v uhlí“ aj. Nutno však dodat, že ony důkazy vyvrátitelnosti Darwinovy ideologie šíří především nadšení laici. Popisovaný názorový proud je možná populární i proto, že je tak jiný. Jde o kontrakulturu, která přichází vždy, když společnost v nějaké oblasti ustrne.

Zastánci kreacionismu jsou někdy označováni za bludaře. V praxi by to znamenalo, že k víře v Krista musí dobrý křesťan přidat i víru v evoluci.

Zastánci kreacionismu jsou někdy označováni za bludaře. V praxi by to znamenalo, že k víře v Krista musí dobrý křesťan přidat i víru v evoluci. Není ostatně až cosi směšného na tom, když se snažíme dostát měřítkům výrazně protináboženských autorů jako Richard Dawkins, jehož působení je často vnímáno jako propagace ateismu? Věda se často mění a musí reagovat na aktuální trendy, zatímco křesťanská víra by měla zůstat stejná po generace. Náboženství jakožto duchovní studnice má být spíše zdrojem myšlení, chování, hodnotových orientací, etických postojů a tím kultivovat společnost. Každá kultura vychází z náboženství. Jeho relativizace a jeho přizpůsobivost světu podkopává vlastní základy. Proto je podle mého názoru naprosto legitimní hájení biblické myšlenky o stvoření světa a člověka Bohem a to i ve vztahu ke školním osnovám.

Co s věřícími, kteří i nadále věří v doslovný význam Písma svatého a samozřejmě také v Stvořitele Nebe i Země, počítají se zázraky, uznávají teorii dědičného hříchu a celosvětovou potopu berou jako historický fakt. Je nutné je přesvědčovat racionálními argumenty? Dá se vůbec víra brát jen rozumově? Jistě, rozum je Boží dar a nelze jej zcela opomíjet. Ale co může být nádhernějšího než víra, kterou nemůžeme v celém svém rozsahu rozumově uchopit? Boha je třeba více chválit, než se snažit vysvětlovat jeho dílo.

Myslím si tedy, že kreacionismus není pro víru nebezpečím, ale naopak výzvou. Doporučuji se však zaměřovat spíše na etické důsledky tohoto názoru na stvoření světa, neboť v nich křesťanství vědu jednoznačně převyšuje. Církev též není povinna hájit vědeckou pravdu na úkor Pravdy Boží.

(další informace o kreacionismu lze nalézt na <http://kreacionismus.cz>)

Ivo Kraus

KOMENTÁŘ

Není učedník nad mistra – ještě jednou

Pedagogům ze solidarity

Protože každý v této zemi rozumí fotbalu, politice a výchově dětí, s příchodem školního roku nastává expertům na školství nová sezóna. Každý přece ví, co by měli pedagogové s těmi našimi nezvedenci dělat, aby z individualistických sobců vychovali státní občany. Stačilo by tak málo. Myslí si kdekdo z nás. Je sice pravda, že školství jako společenský obor se dosud příliš nevytáhlo a z (ne)pochopitelných důvodů stále lpí na kvantitativním pojetí výsledků své práce. Suma vědění nutného pro vstup do kariérního řádu dnešního světa nabývá stále více podobu úředních fermanů, v nichž se testuje spíše flexibilita všemožného předstírání než skutečná životní moudrost. Ostatně, kdo by se s ní na manažerských postech, k nimž se tajně upírají zraky všech rodičů a prarodičů, příliš páral, když jde o peníze až na prvním místě.

A zde začíná otázka, zda opravdu chceme po svých učitelích a profesorech víc než jen špičkově našlápnutou cestu ke kariéře našich potomků. Anebo doufáme spíš v jejich zázračnou schopnost skloubit nerealistická rodičovská očekávání s realitou všeobecného poznání o limitech života? Nechtěl bych být učitel, slyšíme z kdejakých úst. Není se co divit. Kdo by měl chuť trávit pracovní dobu v neustálém řevu a o prázdninách si potom léčit nervy. Protože nepřiznanou součástí novověké společenské smlouvy je fakt, že potřebujeme, aby nám někdo naše kvítka během pracovní doby ohlídal. Ale hlavně: kdo by stál o to denně řešit dilema mezi konzumní zhyčkaností svých

svěřenců a skutečným odkazem lidstva. Každý pedagog na něj musel alespoň koutkem oka při svém vzdělání narazit. Možná je naše učitelstvo tradičně nakaženo pokrokářstvím a po převratu jen přehodilo výhybku směrem ke kapitalistické ideologii. Možná je ale též zhusta otráveno, protože málokdo stojí o setkání s pravdou a chce jen zametenou cestičku ke štěstí.

Jeden z našich bývalých synodních seniorů svá vyprávění promeditoval při svých pěších přesunech od vesnice k vesnici, kam chodil vyučovat náboženství.

Nejde však o hodnocení našich pedagogů, spíš o otázku, co jim vlastně jako návštěvníci kostelů můžeme nabídnout. Není toho málo, ale při bližším ohledání zjistíme, že i jako křesťané máme většinu neduhů se svým okolím společných. Jsme opravdu jiní v otázce kumulace neúžitečných vědomostí, vnímání symbolů a citu pro paradox, bez něž nelze přijmout žádné poselství o přesahu lidského života?

Bazírování na informacích pro informace, tím je středoevropské školství proslulé již dávno. Zděděná nechť pohnout se více směrem k tvořivému řešení úkolů a vlastnímu vyjádření je od převratu předmětem veřejné debaty. Co kdyby však do ní byla zahrnuta i naše kázání a tradiční způsob biblické práce? Jeden všechno ví, má klíče k tajemnému jazyku minulých příběhů – a ostatní přikyvují, nebo vypínají. Náboženská autori- ▶